

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΟΥ „ΚΡΗΤ. ΑΣΤΕΡΟΣ“

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

Ἔτησίᾳ ἀνδρομῆ Δελτίου δραχ. 1,50.—Μετὰ τοῦ Περιοδικοῦ δραχ. 3

Ἐν Χανίοις τῇ 31 Ἰουλίου 1907

ΑΡΙΘ. 35

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1899—1907

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου Δελτίου)

Αἷτια τῆς ἐναντίον τοῦ πνεύματος τοῦ ὄργανισμοῦ τροπῆς τῆς ἐκπαιδ. νεολαίας.

Σοφῶς τὸ πνεῦμα τοῦ πρώτου ὀργανισμοῦ ἐπεδίωκε τὴν πρὸς τὰς πρακτικὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας ὡς καὶ τὴν γεωργίαν τροπὴν τῆς ἐκπαιδευομένης νεότητος, ἥτις ἔμως παρ' ἅλα τὰ παρεμβαλλόμενα προσκόμματα καὶ τὰς παρεχομένας ἐν τῇ στοιχειώδει ἐκπαιδεύσει πρακτικὰς γνώσεις ἐστράφη πρὸς τὰς ἐλευθερίους ἐπιστήμας καὶ τὴν ἐν τοῖς Γυμνασίοις κλασικὴν μόρφωσιν, διότι διέβλεπεν ἀνοικτὰ τότε στάδια ἐν τε τῇ νομικῇ ἐπιστήμῃ καὶ ταῖς διαφόροις τῆς Πολιτείας ὑπηρεσίαις, αἵτινες εἶχον ἔλλειψιν προσωπικοῦ μὲ τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα, ἐνῶ τοῦναντίον διὰ πρακτικὰ στάδια οὐδὲν ἔβλεπον τὸ ἐνθαρρυντικόν, ἀπ' οὗ οὐδεμίᾳ θύρᾳ ἠνοιγετο οὔτε ἐν τῇ βιομηχανίᾳ οὔτε ἐν τῇ ἐμπορίᾳ.

Τὸ διδάσκον προσωπικὸν τῆς πρώτης περιόδου.—Μέτρα διὰ τὸ μέλλον.

Τὸ πρῶτον διδάσκον προσωπικὸν ἀπετελέσθη ἐκ τῶν ὀλιγῶν πτυχιούχων δημοδιδασκάλων καὶ διδασκῶν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἐκ τῶν τέως ὑπηρετησάντων ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ὑποβληθέντων εἰς ἐξετάσεις καὶ διαβαθμισθέντων ἀναλόγως τῶν οὐσιωδῶν καὶ τυπικῶν προσόντων αὐτῶν. Βεβαίως ἀν τὸ προσωπικὸν τοῦτο περιωρίζετο εἰς τὰς ἰδίας δυνάμεις καὶ ἐφήρμοζε τὰς αὐτὰς πεπαλαιωμένας μεθόδους ἢ τὴν πρῶτην προθυμίαν ἐπεδείκνυε, οὐδαμῶς θὰ ἀνταπεκρίνετο εἰς τὰς ἐλπίδας τοῦ μεταρρυθμιστοῦ ὀργανισμοῦ. Τὸ εὐτύχημα ἦτο ὅτι πᾶσαι αἱ ἠθικαὶ καὶ διανοητικαὶ δυνάμεις τῶν διδασκάλων ἐτέθησαν εἰς κίνησιν καὶ προαγωγὴν δι' ἐκπαιδευτικῶν συνεδριῶν, ὑποδειγματικῶν καὶ θεωρητικῶν διδασκαλιῶν δι' ὧν προήχθη ἢ τε διδακτικὴ ἱκανότης καὶ προθυμία, δι' ἧς καὶ μετὰ τὴν εἰς τὰ σχολεῖα ἐπάνοδον τελεσφόρως ἀπέβαιναν ἢ ὑποκειμενικῇ προαγωγῇ ἐν τε τῇ μεθόδῳ καὶ τῇ ἐν γένει διαπαιδαγωγίᾳ. Δὲν ἦτο ἔμως δυνατόν νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν ἐπιστήμονικὴν παιδαγωγικὴν μόρφωσιν, ἣν, ὅτινες κατεῖχον διέλαμπον μεταξὺ τοῦ προσωπικοῦ τούτου ὡς ἀστέρες πρώτου μεγέθους. Τὰ ἀποτελέσματα ἐν τούτοις ἀναλόγως τοῦ χρησιμοποιηθέντος ὀλικοῦ ἦσαν ἀξιόλογα ἕνεκα τοῦ ὕψους συστήματος καὶ τῆς ἀξιοπρεποῦς θέσεως τοῦ κλάδου τούτου.

Τὰ Παιδαγωγικὰ τμήματα τῶν Γυμνασίων.

Πρὸς ἄρσιν ἔμως πάσης ἀτελείας καὶ πλήρωσιν τῶν κενῶν ὀργανισμὸς συνίστα εἰς τὰς ἀνωτέρας τῶν Γυμνασίων τάξεις τὰ παιδαγωγικὰ ὀνομασθέντα τμήματα, ἐξ ὧν θὰ ἐξήρχοντο δημοδιδάσκαλοι ἀρτίως θεωρητικῆς ἀλλὰ καὶ πρακτικῆς μορφώσεως, ὑπὸ εἰδικῶν καθηγητῶν τῶν παιδαγωγικῶν καὶ τεχνικῶν μαθημάτων διδασκόμενοι τὰς διὰ τὸν δημοδιδάσκαλον ἀπαιτούμενας γνώσεις. Καὶ κατὰ πόσον μὲν τὸ σύστημα τοῦτο τῆς μορφώσεως δημοδιδασκάλων ἦτο τὸ καταλληλότερον δὲν ἐπέτρεψε τὸ βραχὺ τοῦ διατεθέντος χρόνου νὰ ἀποφανθῶμεν ἀκριβῶς. Τὸ βέβαιον ἔμως εἶνε ὅτι δι' ἀνωτέρας θεωρητικῆς μορφώσεως ἐπροικίζοντο οἱ ἐκ τούτων ἐξερχόμενοι δημοδιδάσκαλοι ἀλλὰ καὶ ἐπαρκοῦς πρακτικῆς, ἕνεκα δὲ τῶν πολλῶν μαθημάτων ἔδει νὰ εἶνε καὶ εὐφύας καὶ ἐπιμελείας οὐχὶ μικρᾶς καὶ σωματικῆς ἀντοχῆς μεγάλης. Κατὰ τὴν ἐμὴν δὲ γνώμην κατὰ τε τὸ φρόνημα, τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν ἐπιβολὴν ἐπὶ τῶν μαθητῶν καὶ τῆς κοινωνίας θὰ ὑπερεῖχον καὶ ἡ διαλογὴ τῶν διδασκάλων ὑπὸ τὸ σύστημα τοῦτο θὰ ἦτο μᾶλλον ἐπιτυχῆς. Ἡ διάθεσις δὲ ἐξαμηνίας πρὸς ἐξάσκησιν εἰς ὑποδειγματικὰς διδασκαλίας καὶ δοκιμασίαν εἰς γεωργικὰς καὶ λοιπὰς τεχνικὰς ἐργασίας καθίστα αὐτοὺς καὶ εἰς τὰ μαθήματα ταῦτα ἀρτίους. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ὀικονομικὴν ἐσπῆν καὶ πρὸ πάντων τῆς πολιτείας ἦτο συμφορώτερον, ἐπιωφελέστερον δὲ καὶ διὰ τοὺς ἄλλους ἐκπαιδευομένους ἐν τοῖς κλασικοῖς τμήμασι τῶν Γυμνασίων ἕνεκα τῆς ἐπιδράσεως τῆς πρακτικῆς μορφώσεως τῶν τε διδασκόντων καὶ διδασκόμενων ἐν τοῖς παιδαγωγικοῖς τμήμασι.

Πρόνοια διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ἀποκέντρων χωρίων τῶν ἐπαρχιῶν.

Λαμβανομένου ὑπ' ὄψει ὅτι ἦτο ἀδύνατον καὶ ἀσύμφορον διὰ τὴν Πολιτείαν νὰ ἀποστείλῃ πτυχιούχους δημοδιδασκάλους εἰς ἅλας τὰς μικρὰς σχολικὰς περιφερείας τῶν ἐπαρχιῶν, ἐγένετο ἐπιτυχῆς συνδυασμὸς ὅπως εἰς τὰ σχολεῖα τῶν περιφερειῶν τούτων ὑπηρετῶσιν ἱερεῖς ἐπαρκῶς μορφούμενοι καὶ διὰ τὰ δύο ταῦτα στάδια καὶ ἱκανοποιούμενοι ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτῶν δι' ἀπολαυθῶν ἐκ τε τοῦ Δημοσίου ὡς διδασκάλου καὶ τῆς σχολ. περιφερείας ὡς ἐφημέριου τῆς αὐτῆς περιφερείας, ἐπαφιεμένης βεβαίως τῆς ἀνωτέρας ἀστικῆς καὶ πρακτικῆς διδασκαλίας εἰς τὰ κεντρικὰ δημοτικὰ σχολεῖα τῶν αὐτῶν ἐπαρχιῶν.

Ἡ μεθοδοσία τῶν διδασκάλων.

Ἀνάλογος πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς κοινωνίας καὶ τῆς θέσιν ἀπέναντι τῆς πολιτείας ἦτο καὶ ἡ ὀλικὴ ἀμοιβή, οὐδὲ

τὸ παράπαν ὑπέρμετρος ὅσον ἀφορᾷ μάλιστα τοὺς λειτουργοὺς τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως. Ἀξιοῦσα πολλὰ ἠθικά, πνευματικά καὶ σωματικά προσόντα παρ' αὐτῶν ὡς ἐκ τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς αὐτῶν, θὰ ἦτο παράλογον ἀλλὰ καὶ ἀδικον προφανῆς ἐὰν δὲν ἔθετεν αὐτὸν εἰς ἐμπρέπουσαν ἠθικὴν θέσιν καὶ ἀπέναντι ἑαυτοῦ, τῆς κοινωνίας καὶ τῶν λοιπῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν, αἵτινες δυσαναλόγως τῶντι πρὸς τὰς οἰκονομικὰς δυνάμεις τοῦ τόπου ἐπροικοδοτήθησαν.

Ἡ Διοίκησις.

Ἐὰν βεβαίως ἀποβλέψῃ τις εἰς τὸ ἔργον, τὸ ἐποῖον ἔπρεπε νὰ ἐπιτελεσθῆ τότε ἢ Ἀνωτέρα Διευθύνσις, θέλει δικαιώσει τὸν ὀργανωτὴν διὰ τὴν σχετικὴν πολυτέλειαν, ἣν εἰσήγαγεν ἐν τῇ προσωπικῇ τῆς διοικήσεως, τὴν μισθοδοσίαν τοῦ οὐοίου διῆκε τὸ αὐτὸ πνεῦμα οἶον καὶ τὴν λοιπὴν ἐν γένει πολιτικὴν ὀργάνωσιν.

Ἀνακεῖφαλαίωσις καὶ ἐπίλογος τῆς πρώτης ὀργάνωσεως.

Ὡς παρατηρεῖ λοιπὸν τις αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ ἐφ' ὧν ἐστηρίχθη ὁ πρώτος ὀργανισμὸς ἦσαν ὕγιεις, μετὰ ἀσφαλτοὺς γνώμης καὶ πεποιθήσεως ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν σὺν τῇ χρόνῳ ἀποτελεσμάτων ἐπὶ τε τοῦ πνευματικοῦ καὶ τοῦ ὕλικου ἡμῶν βίου, τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ τοῦ πολιτικοῦ. Καὶ δὴ ὁ σκοπὸς καὶ ἡ κατεύθυνσις αὐτῆς ἠθικὸς καὶ πρακτικὸς ἐπιτυγχανόμενος α' διὰ διδασκαλῶν ἐχόντων ἀκμαῖον τὸ φρόνημα καὶ τὸν ζῆλον, ἐμπρέπουσαν τὴν θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν μόρφωσιν, ἀνεξαρτήτων τῆς πολιτικῆς καὶ κομματικῆς διαφθορᾶς καὶ οἰκονομικῶν στενοχωριῶν ἀναπτυσσομένων διὰ περιοδικῶν παιδαγωγικῶν, διδασκαλικῶν συνεδρίων, σχολικῶν βιβλιοθηκῶν καὶ δι' ἐνδεικνυομένης εὐγενοῦς ἀμίλλης· β' δι' ὕγιους προγράμματος, παρεχομένης τῇ λαῷ ἐπαρκοῦς τῆς λαϊκῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ γ' δι' αὐστηρᾶς καὶ εἰλικρινοῦς ἐφαρμογῆς τῶν σχολικῶν κανονισμῶν καὶ προγραμμάτων.

Ἀτελείας καὶ ἐλλείψεις εἶχε βεβαίως ἐν τῇ ἐφαρμογῇ ὁ εἰσαχθεὶς ὀργανισμὸς διὰ τὴν Κρήτην, ἔνεκα ἐλλείψεως στοιχείων διὰ τὴν πλήρη αὐτοῦ ἐφαρμογὴν ἐξ ἀρχῆς. Καὶ δὴ 1 ἐλλείψιν ἱκανῶν διδασκάλων. 2 ἐλλείψιν ὀργάνων διδασκαλίας καὶ διδακτικῶν βιβλίων συμφώνων πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ ὀργανισμοῦ. 3 Διδακτηρίων καταλλήλων, τῶν ὑπαρχόντων εἴτε ἀνεπαρκῶν εἴτε ἠκοδομημένων εἰς μέρη ὅπου ἦτο ἀδύνατος ἡ συγκέντρωσις ἀριθμοῦ μαθητῶν ἐπαρκοῦς διὰ διορισμὸν δημοδιδασκάλου, ἔχοντος ἀρτίαν μόρφωσιν ἢ καὶ διὰ σύστασιν πλήρους δημοτικοῦ σχολείου. Οὕτω παρετήρει τις δύο καὶ τρία σχολεῖα μὲ γραμματοδιδασκάλους εἰς χωρία ἀπέχοντα ἀπ' ἀλλήλων δέκα λεπτά τῆς ὥρας καὶ πρὸ πάντων εἰς τὰς πυκνοκατοικημένας ἐπαρχίας, ἀντὶ ἐνὸς πλήρους εἰς τὸ κέντρον τῶν ἄνω χωριῶν. Εἶνε εὐκόλον νὰ ἐννοήσῃ τις ὅποια ἐργασία ἢ μόρφωσις δύναται νὰ γίνῃ εἰς σχολεῖον μὲ τρεῖς καὶ τέσσαρας μαθητὰς εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις καὶ ἀπουσιάζοντος πότε μὲν τοῦ ἐνὸς πότε δὲ τοῦ ἄλλου.

Ἄλλη ἀνωμαλία ἦτο ὁ ἀτελής καὶ ἀόριστος ἢ μᾶλλον ἀνεύθυνος καθορισμὸς τῶν ὑποχρεώσεων τῶν κοινοτήτων πρὸς τὰ κοινοτικά ταῦτα ἰδρύματα, ἐξ οὗ ἡ ἐγκληματικὴ αὐτῶν ἀδιαφορία καὶ παράλειψις πάσης ὕλικῆς καὶ ἠθικῆς

κυνδρομῆς. Ὡς παρατηρεῖ τις ἄλλαι μὲν τῶν ἐλλείψεων καὶ ἀνωμαλιῶν τούτων προήρχοντο ἐκ τῆς ἀνωμάλου καταστάσεως, ἄλλαι δὲ ἐκ παροραμάτων τῆς ὀργανώσεως.

Δευτέρα Περίοδος 1901—1907.

Οὕτω λοιπὸν μετὰ τὴν πάροδον τῆς πρώτης dietίας ἔληγε καὶ τὸ ἔργον τῆς πρώτης ὀργανώσεως, περιεμένοντο δὲ τὰ συμφώνως πρὸς τὰς ἐλπίδας καὶ προσπαθείας ἀποτελέσματα ὡς καὶ ἡ ἀποκάλυψις τῶν ἐλλείψεων καὶ ἐλαττωμάτων πρὸς διόρθωσιν αὐτῶν. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ὑπῆρχεν ἡ ἐλπίς, ὅτι θὰ ἐπετελεῖτο ὑπὸ τοῦ μετ' οὐ πολὺ συγκαλουμένου νομοθετικοῦ σώματος Ἀλλὰ δυστυχῶς ἔνεκα τῆς ἀπειρίας ἀλλὰ καὶ ἀντιπαθείας τῶν πλείστων βουλευτῶν εἰς τοιαῦτα ζητήματα ὡς καὶ τῆς ἐξ ἀντιζηλίας καὶ ἀνειλικρινοῦς πολιτικῆς τοῦ συμβουλευόντος καὶ εἰσηγουμένου τότε ἐπὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν ζητημάτων Γεν. Ἐπιθεωρητοῦ, τὸ πνεῦμα τοῦ νομοθετικοῦ σώματος ἐστράφη οὐχὶ εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν κακῶς ἐχόντων καὶ πλήρωσιν τῶν κενῶν, ἀλλ' εἰς τὴν ἀνατροπὴν τοῦ πρώτου συστήματος, ἐπανερχομένου τοῦ σχολαστικισμοῦ διὰ τῆς ἀνασυστάσεως τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων. Ἀντὶ τῶν παιδαγωγικῶν τμημάτων ἐν τοῖς Γυμνασίοις συνιστάτο πρὸς τελειότεραν (;) μόρφωσιν διδασκάλων Διδασκαλεῖον μὲ πρόγραμμα θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν μαθημάτων ἐπαρκές. Ἐν τούτοις ἡ ἀντικατάστασις τῶν θεωρητικῶν μαθημάτων διὰ τῶν πρακτικῶν ὡς καὶ ἡ κατάργησις τῆς διδασκαλίας μιᾶς τοῦλάχιστον ξένης γλώσσης ἀπετέλει καὶ ἀποτελεῖ οὐσιῶδες σφάλμα διὰ τοὺς νομοθετοῦντας καὶ ἐλλείψιν διὰ τοὺς δημοδιδασκάλους. Πρὸς τούτοις δὲ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς συστάσεως αὐτοῦ πολλὰ τὰ ἀστοχα καὶ ἀποθαρρυντικὰ παρετηρήθησαν. Πρῶτον μὲν ἡ ἀδιαφορία καὶ ἀμέλεια τῆς Κυβερνήσεως, ἣτις ἀρξαμένου ἤδη τοῦ σχολικοῦ ἔτους οὐδεμίαν πρόνοιαν εἶχε λάβει περὶ ἐγκαταστάσεως τοῦ Διδασκαλείου. Ὡστε ἐβλεπέ τις τὸ οἰκτρὸν θέαμα τοὺς διὰ μεγάλων ὑποσχέσεων καὶ ἐπαγγελιῶν συναθροισθέντας ἐξ ὅλης τῆς Κρήτης μαθητὰς, κυλίοντας τὰς στρωμνὰς αὐτῶν καὶ ἀποσκευὰς ἀπὸ τοῦ ἐνὸς Δημοτικοῦ σχολείου τοῦ Ἡρακλείου εἰς τὸ ἄλλο καὶ προκαλοῦντας τὴν χλεύην τῶν πολιτῶν, ἀφ' ἐτέρου δὲ ἐλλείψιν αἰθουσῶν παραδόσεως καὶ γραφείου τῆς Διευθύνσεως, προσωρινὴν δὲ ἐγκατάστασιν εἰς τὰς κάτωθεν τοῦ Γυμνασίου ἐλεεινὰς αἰθούσας. Δεινὰς διαμάχας τῶν διευθυντῶν τῶν [δύο ἀνωτέρων ἐκπαιδευτηρίων διὰ τὸ ζήτημα τῆς ἐγκαταστάσεως. Πανταχόθεν χλεύην καὶ περιφρόνησιν πρὸς τὸ μορφωτικὸν τῆς νέας γενεᾶς ἴδρυμα. Μετὰ πολλὰς περιπετείας ἐγκατεστάθη τὸ Διδασκαλεῖον εἰς τι διαμέρισμα τοῦ παλαιοῦ τουρκικοῦ στρατῶνος, οἱ δὲ κατὰ τὸν κανονισμὸν οἰκότροφοι αὐτοῦ οἱ μέχρι Νοεμβρίου περιφερόμενοι τῆδε κακεῖσε ἐτοποθετήθησαν εἰς τινα ἀχανῆ αἰθουσαν κατὰ τὸν αὐτὸν ἴσως τρόπον, ὅπως οἱ πρὸ ὀλίγου ἀπελθόντες νιζάμιδες, ἐντὸς περιέχοντος ἀκαθάρτου, ἀκαλαισθήτου καὶ ταπεινοῦ, διὰ νὰ ἀποκομίσωσι βεβαίως ἐκεῖθεν παραστάσεις καλαισθησίας καθαριότητος καὶ μεγαλοφροσύνης! Παραλείπω τὸν ἐν τῇ συστάσει καὶ τὸν ἐν γένει ἐσωτερικῶς τῶν οἰκοτρόφων βίον. Αὕτη εἶνε ἡ πρώτη μέριμνα περὶ διορθώσεως τῶν κακῶς ἐχόντων καὶ τὰ προμηνύματα ἐκπαιδευτικῆς πορείας ἐν τῇ μέλλοντι ὑπὸ τῶν διευθυνόντων κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τὰ κοινά.

Τὸ δεύτερον Νομοθετικὸν σῶμα καὶ ἡ Ἐκπαίδευσις.

Τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς ἔβαινε ἐπιταχυνόμενον. Ὅτι ἀφῆκεν ὄρθον ἢ πρώτη νομοθετικὴ περίοδος ἀνέτρεφεν ἢ δευτέρα, ἀγομένη κατὰ προφασιολογίαν τῶν καταστροφῶν ἀπὸ πνεύματος οἰκονομίας ἀλλὰ καὶ κομματικῆς ἐμπαθείας πρὸς τούτους δὲ καὶ ἀπὸ φθόνου πρὸς τὴν προσδεύουσαν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν. Ἡ ἀνεξαρτησία τῆς ὑπηρεσίας ταύτης ἀπὸ τῆς συναλλαγῆς, ἐπιτυγχανομένη διὰ τῶν ἐποπτικῶν συμβουλίων, ὁ ἐκπαιδευτικὸς ἔλεγχος, ἐπιτελούμενος διὰ τῶν δρώντων Ἐπιθεωρητῶν καὶ τὰ ἐκ τούτων παρεπόμενα, προαγωγῆ, ἀμετάθετον διὰ τοὺς εὐσυνειδήτως ἐπιτελοῦντας τὸ καθήκον αὐτῶν, τιμωρία δὲ καὶ ἀπόλυσις διὰ τοὺς ἀνικάνους καὶ ἀναξίους, κατεστράφη ὑπὸ τὴν θριαμβευτικὴν ἐπιδοκιμασίαν τῶν δύο ἐν Κρήτῃ πολιτικῶν ἀνδρῶν τοῦ κλάδου τούτου καὶ ἀρχηγῶν, τοῦ μὲν χορηγοῦντος, τοῦ δὲ νικῶντος.

Ἄντι νὰ ζητηθῇ ἡ γνώμη τῶν εἰδικῶν ἂν οὐχὶ τῶν ἀρκετῶν ἐν Κρήτῃ δημοδιδασκάλων πτυχιούχων τῶν τε Ἑλληνικῶν καὶ τοῦ Κρητικοῦ Διδασκαλείων καὶ τῶν ἱκανωτέρων καὶ νεωτεριστῶν διδασκτῶν, τοῦλάχιστον ἑνὸς τῶν ἐν Ἑλλάδι διαπρεπῶν παιδαγωγῶν, τὸναντίον ἐζητήθη συνεργασία τῶν ἀποφοίτων παλαιῶν σχολῶν ἐξωκειωμένων μὲ τὸ ἐπικρατοῦν ἐπὶ Τουρκοκρατίας σύστημα τοῦ σχολαστικισμοῦ καὶ φθανόντων τὴν νεωτέραν μέθοδον τε καὶ σύστημα. Καὶ ἐπέφερε τροποποιήσεις τὸ κυβερνητικὸν νομοσχέδιον συμφώνους πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῶν ἄνω ἀναρμοδιῶν καὶ εἰσήγαγε ταύτας μὲ τὴν οἰκονομικὴν σπάθην ἰκονισμένην κατὰ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν λειτουργῶν αὐτῆς, προθυμοποιηθέντος τοῦ κ. Συμβούλου νὰ προτάξῃ τὰ ἐκπαιδευτικὰ νομοσχέδια, ὅπως μὴ μείνῃ ἀνεκπλήρωτος ὁ πῆθος τῶν κκοθηλῶν τῆς προόδου τοῦ τόπου. Μάτην διεμαρτυρήθησαν οἱ ἐν ταῖς πόλεσι δημοδιδασκαλοὶ, τοὺς ὁποίους ἡ ὀργὴ τῆς κυβερνήσεως περιέμενε ἀμείλικτος. Ἡ σπάθῃ ὅμως αὕτη κατεφέρθη κατὰ τῆς ἐν γένει ἐκπαιδεύσεως καὶ δὴ καὶ κατὰ τῆς μέσης, ἣτις ἐξητελλίζετο καὶ κατεδιώκετο πᾶν ἐπίλεκτον αὐτῆς μέλος.

Ἄντι τῆς διορθώσεως τῶν κακῶς ἐχόντων καὶ πληρώσεως τῶν κενῶν, πολλὰ μὲν σχολεῖα τῶν ἐπαρχιῶν ἔκλεισαν καὶ οὕτω τὰ τέκνα τοῦ λαοῦ ἐστερήθησαν καὶ τῆς αὐχμηρᾶς παιδείας, τὰ ἐκπαιδευτήρια ἐγκατελείφθησαν εἰς τὸ ἔλεος τῶν χειμαζομένων ὑπὸ παθῶν κομμάτων, κοινοτήτων, καὶ ἀγνοουσῶν τὸ ὕψος τῆς ὑποχρέωσός αὐτῶν ταύτης, ἀθροοὶ δὲ εἰσέρρουσαν εἰς τὰ νέα Ἑλληνικὰ Σχολεῖα! καὶ τὰ, ἐρημωθέντα προσωπικοῦ Γυμνάσια, πρὸς ἡμιμάθειαν καὶ κουφότητα οἱ ἀπόφοιτοι τῶν δημοτικῶν σχολείων.

Καὶ οὕτω Κυβέρνησις καὶ βουλὴ ἐξευτελίσασι τοὺς μισθοὺς τῶν διδασκάλων καὶ στερήσασι αὐτοὺς τῶν ἀναγκαιῶν διὰ τὸν βίον, ταπεινώσασι αὐτοὺς ἀπέναντι τῶν ἄλλων κλάδων τῆς δημοσίας λειτουργίας, ἀρνηθεῖσαι εἰς αὐτοὺς τὸ δικαίωμα τῆς κατ' ἀρχαιότητα καὶ ἰκανότητα προαγωγῆς, στερήσασι αὐτοὺς τοῦ ἐπιδόματος τοῦ κατ' ἀρχαιότητα, μὴ προνοήσασι περὶ συντάξεως τῶν στρατιωτῶν τούτων, ποιήσασι σκιάν τὸν θεσμόν τῶν Ἐπιθεωρητῶν, καταργήσασι τὸ ἐποπτικὸν Συμβούλιον, θεσπίσασι

νέαν καὶ ἐπαχθεστέραν βιβλιοκαπηλίαν, καταργήσασι σχολεῖα, ἔδωσαν τὴν ἐκπαίδευσιν ἐν γένει καὶ ὀπισθεν τοῦ ἄρματος τῆς αἰσχρᾶς συναλλαγῆς καὶ τῶν παντοίων κομματαρχῶν καὶ τῶν ἐκτελούντων τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν συμβούλων τῆς πρώτης ἀρμοστείας.

Καὶ παρετήρει τις μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ συνονθηλεύματος ἐκείνου, διδασκάλους εὐσυνειδήτους καὶ εὐδοκιμώτατα ἐπιτελέσαντας τὸ καθήκον των, σύροντας τὰς ἀποσκευὰς των εἰς τὰς ἐπαρχιακὰς ὁδοὺς τρεῖς καὶ τετράκις τοῦ ἔτους καὶ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τῶν πλοίων ὅπως περιγηθῶσιν ἄκοντες τὴν Κρήτην, ἀποχωρίζομενοι τῶν συζύγων καὶ τέκνων των, τῶν μαθητῶν, ὧν ἡ πατρὶς τοὺς ἀνέθεσε τὴν ἀνατροφὴν καὶ μόρφωσιν, ἐγκαταλείποντας τὰ ἀγροκήπιά των εἰς τὴν τύχην των, τὰ διδακτικὰ πειράματα πρὸς ποδηγησίαν μαθητῶν καὶ γονέων, τὰς βιβλιοθήκας των καὶ πᾶσαν περὶ πρόδου ἐλπίδα καὶ προθυμίαν καὶ θέτοντας τοὺς δακτύλους ἐπὶ τοῦ πενιχροῦ των βαλαντίου ὅπως ἐξαγάγῃσι καὶ τὴν τελευταίαν των μικρὰν οἰκονομίαν, τὸ αἶμα τῶν κόπων των, διὰ νὰ μεταδώσιν εἰς τὰ πέρατα τῆς πατρίδος των, ὅπως μεταδώσωσιν τὸ ἱερὸν τοῦ Προμηθέως πῦρ!! εἰς τὴν ἐκεῖ σκιρτώσαν νεότητα. Ἐγκαταλείποντας τὰς οἰκίας των καὶ πᾶσαν παρεχόμενην ἐκεῖ περιθαλψιν καὶ ἐγκαθισταμένους εἰς σκοτεινὰς καὶ καθύγρους τρώγλας σταζούσας εἰς τὸ μέτωπον καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τὰς χειμερινὰς νύκτας, διδάσκοντας δὲ εἰς νέα σχολεῖα ἀναβρύνοντα ἐκ τοῦ πατώματος διαυγῆς καὶ δροσερῆν ὕδωρ τοῦ χειμῶνος καὶ δεχόμενα τὰ θαλπερὰ τοῦ παγετοῦ ρεύματα τοῦ ἀέρος, ἀντιπροαγωγῆς διὰ τὴν ὑπὸ τε τῆς συναφούς ὑπηρεσίας καὶ τῶν κατοίκων ὠμολογουμένην εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν ἐν μεγάλοις κέντροις τῆς νήσου. Καὶ τοῦτο διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι εἶχον τὴν εἰλικρίνειαν καὶ τὸ θάρρος νὰ ὁμολογῶσι τὴν ἀληθῆ τῶν πραγμάτων κατὰστασιν καὶ τὸ ἐλάττωμα νὰ τρέψωσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ζωηρὸν τὸ τῆς ἐλευθερίας, φιλαληθείας καὶ φιλοπατρίας αἴσθημα.

ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας λειτουργῶσι καὶ ἐλειτούργησαν ἐπὶ τρία συνεχῆ ἔτη τὰ σχολεῖά μας, εἶνε δὲ περιττὸν νὰ σκιαγραφῆσωμεν τὴν ἐντὸς αὐτῶν ἐργασίαν τοῦ τε διδασκάλου, οὐτινος ἡ μελαγχολία καὶ ἀπόγνωσις, ἡ δειλία καὶ ταπεινότης εἶνε ἐξωγραφισμένοι τῶν δὲ μαθητῶν ἀπομαθόντων νὰ σέβωνται τὸν διδάσκαλον καὶ τοὺς κανονισμοὺς τοῦ σχολείου καὶ πρὸ πάντων τὸν περὶ ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως νόμον, παραλείπω δὲ νὰ ἀναφέρω ποῖον σύστημα καὶ πρόγραμμα εἰς τὴν ἐκνευρισμένην ταύτην ὑπηρεσίαν ἀκολουθεῖται.

Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων δύναται τις νὰ συμπεράνῃ ὅποια μέτρα δέον νὰ ληφθῶσι κατὰ τὴν παρούσαν βουλευτικὴν περίοδον πρὸς διόρθωσιν τῶν κακῶς κειμένων καὶ πρόληψιν καὶ ἐν τῇ μέλλοντι παρομοίω ἀσχημιῶν.

Μάιος 1907. Ἐξ Ἀμαρίου.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΙΑΚ. ΤΡΑΚΑΚΗΣ
πρωτοβ. δημοδιδάσκαλος

Ἄνταλλάσσω Κάρτ-ποστάλ Ἑλληνιστὶ καὶ Γαλλιστὶ.

Ἐλευθερεὺς (poste restante,) Ρέθυμνον

ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΝ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΝ

Ἐκλήθησαν εἰς Χανία ὑπὸ τῆς Ἀν. Διευθύνσεως τῆς Παιδείας οἱ Γυμνασιάρχαι κ. κ. Ν. Παλιεράκις καὶ Ἐμμ. Γενεράλις, καὶ ὁ κ. Ι. Κονταράκις, Διευθυντὴς Ἡμιγυμνασίου, ὅπως ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν ἐν Χανίοις συναδέλφων τῶν περιθώσιν εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ νομοσχεδίου τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, ὅπερ θὰ ὑποβληθῆ εἰς κρίσιν τῆς ἐντὸς τοῦ Αὐγούστου συνερχομένης Βουλῆς τῶν Κρητῶν. Συγχρόνως ἐκλήθησαν καὶ οἱ νομαρχιακοὶ Επιθεωρηταὶ τῶν Δημ. Σχολείων ὅπως ἐργασθῶσιν ἐπὶ νομοσχεδίου τῆς Κατωτάτης Ἐκπαιδεύσεως, παρελείφθη ὅμως ὁ Διευθυντὴς τοῦ Διδασκαλείου Ἡρακλείου, ὅστις ὡς εἰδικὸς παιδαγωγὸς δὲν ἔπρεπε νὰ ἀπουσιάσῃ, καὶ μάλιστα ἀφ' οὗ χάριν αὐτοῦ ἐξεπατρίσθησαν οἱ Κρήτες παιδαγωγικοί. Ἐπικροτοῦντες τὴν ἀπόφασιν ταύτην, ἦν ὁ «Κρητικὸς Ἀστὴρ» πρὸ πολλοῦ ἐπρότεινεν ὡς ἀρίστην, ἔχομεν δι' ἐλπίδος ὅτι εἰ συνερχόμενοι ἀνώτεροι λειτουργοὶ τῶν Γραμμάτων, οὓς διακρίνει ἀρτιωτάτη μόρφωσις, πολυχρόνιος πείρα καὶ ζῆλος περὶ τὴν ἐπιτέλειαν τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντος, θὰ ἐκτιμήσωσι πρόσηκόντως τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτοῖς εὐθύνην καὶ παρὰ τῆς Πολιτείας καὶ παρὰ τῶν λειτουργῶν τῆς Ἐκπαιδεύσεως ὥστε μετὰ περισκέψεως ἐργαζόμενοι καὶ τὴν πατρίδα νὰ ὠφελήσωσι καὶ τοὺς καθ' ἡμέραν ἐκπατριζομένους θεράποντας τῶν γραμμάτων νὰ ἀναχαιτίσωσι, προστατεύοντες τὴν πνευματικὴν ἐργασίαν ὡς γίνεται εἰς πάντα τὰ μέρη ἔνθα λειτουργοῦσι Ἑλλ. Σχολεῖα. Τῆς ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἀρξαμένης νομοθετικῆς ἐργασίας τοῦ, καλοῦς καρποῦς οὐδεὶς δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ. Ἀλλὰ θὰ τύχη τῆς ἐγκρίσεως τῆς πανεπιστήμονος Βουλῆς; Ναὶ καὶ ὅχι! Ἀνάγκη ἐκ τούτου ὁ ἐπὶ τῆς Παιδείας Σύμβουλος, ὁ θέσας τὴν ἀρχὴν τῆς τοιαύτης ἐργασίας, νὰ ὑποστηρίξῃ καὶ ἐν τῇ Βουλῇ αὐτὴν ὡς πόρισμα μελέτης καὶ πείρας τῶν δυναμένων νὰ ἀπορῶνται ἐπὶ τοιούτων εἰδικῶν ζητημάτων.

ΤΑ ΜΕΤΑΛΛΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 1906

Κατὰ στατιστικὴν δημοσιευθεῖσαν ὑπὸ τῆς ἐν Φραγκοῦρητῃ Ἐταιρείας τῶν Μετάλλων ἡ παγκόσμιος παραγωγή τῶν μετάλλων κατὰ τὸ 1906 δεικνύει σημαντικὴν πρόοδον, ἔχει δ' ὡς ἑξῆς εἰς τόννους ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν τῶν δύο προηγουμένων ἐτῶν.

Μέταλλα	1904	1905	1906
Χαλκός τόν.	648000	688000	732000
Μόλυβδος *	966000	985000	996000
Ψευδάργυρος *	625000	658000	702000
Κασσίτερος *	98000	98000	98000
Νικέλιον *	12000	12500	14300
Ἀλουμίνιον *	9300	11500	14500

Σημειωτέον ὅτι ἡ καταναλώσις προσόδουσε τόσον ταχέως ὅσον καὶ ἡ παραγωγή. Διὰ τὸν χαλκὸν ἡ παγκόσμιος καταναλώσις ὑπερέβη τὴν παραγωγὴν κατὰ 7000 τόν., διὰ τὸν κασσίτερον κατὰ 5000, διὰ τὸν ψευδάργυρον κατὰ 3000, ὑπελείφθη δὲ κατὰ μίαν χιλιάδα τόννους διὰ τὸν μόλυβδον.

Αἱ τιμαὶ ὅλων τῶν μετάλλων ἐξακολουθοῦσι νὰ ἀνέρχονται ὡς μαρτυροῦσιν αἱ ἑξῆς τιμαὶ κατὰ τόννον.

Μέταλλα	1904	1905	1906
Κασσίτερος λίρ.	126.75	143.12	180.37
Χαλκός *	59.00	69.62	87.37
Μόλυβδος *	12.00	13.72	17.35
Ψευδάργυρος *	22.59	25.38	27.03

Αἱ τιμαὶ τοῦ 1906 ὑπερβαίνουν ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν καθίστανται ρεκόρ διὰ τὸν κασσίτερον καὶ τὸν ψευδάργυρον διὰ τὸν χαλκὸν δέον νὰ ἀνατρέξωμεν πλεόν τῶν 40 ἐτῶν καὶ διὰ τὸν μόλυβδον πλεόν τῶν 30 ἐτῶν διὰ νὰ εὔρωμεν τιμὰς ἀνεληθούσας.

Γνωστὸν ὅτι ὑποτίμησιν τις ἐγένετο ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου ἐκτὸς τοῦ μολύβδου, ἀλλ' αἱ τρέχουσαι τιμαὶ εἶναι ἀκόμη λίαν ὑψηλαί.

Αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι εἶναι αἱ μεγαλείτεροι καταναλώτρια τοῦ χαλκοῦ (415000 τόννων) καὶ τοῦ μολύβδου (330000 τόν.)

Τὸ Μεξικὸν παράγει 61600 τόν. χαλκοῦ καὶ 80000 τόν. μολύβδου.

Ὁ Καναδᾶς 26000 τόν. χαλκοῦ καὶ 60000 τόν. μολύβδου.

Διὰ τὸν ψευδάργυρον ἡ Γερμανία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν μὲ 205000 τόν. αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι τὴν δευτέραν μὲ 202000 τ. καὶ τὸ Βέλγιον τὴν τρίτην μὲ 153000 τόν. ὑπολείπονται δὲ 142000 τ. δι' ὅλας τὰς ἄλλας χώρας.

ΣΧΟΛΙΚΑ

Ἡμιγυμνάσιον Ρεθύμνης.

Ἐφοίτησαν 366, ἀπεφοίτησαν 49, ἀπεκλεισθήσαν 8 καὶ προσήλθον εἰς ἐξετάσεις 305, ἐξ ὧν προήχθησαν 170, μετεξετάσιμοι ἔμειναν 99 καὶ ἀπερρίφθησαν 36.

Ἡμιγυμνάσιον Νεαπόλεως.

Ἐφοίτησαν 401, προήχθησαν 171, μετεξετάσιμοι 80, ἀπερρίφθησαν 22 καὶ ἀπεφοίτησαν 27.

Γυμνάσιον Ἡρακλείου.

Ἐφοίτησαν 456 μαθηταί, προήχθησαν 219 ἐξ ὧν 61 ἀπελύθησαν, ἔμειναν μετεξετάσιμοι 180, ἀπερρίφθησαν 33 καὶ ἀπεφοίτησαν περὶ τοῦ 24.

Ὁ μακρὸς Νίκος ἐξερχόμενος τοῦ λουτροῦ:

— Μαμά, σκούπισέ με καλὰ γιὰ νὰ μὴν σκουριάσω!...

Οἰκογενειακὸς διάλογος

— Μαμά, εἶσαι μέσα;

— Ναί... τί θέλεις;

— Τίποτε.

— Πῶς τίποτε, ἀφ' οὗ μ' ὀμίλησες;

— Ἐγώμια πῶς δὲν εἶσαι μέσα γιὰ νὰ ἔλθω νὰ γάγω τὸ γλυκό!

Τύποις Μ. Ι. Σαμβέρον — Χανία